

.. II. évfolyam. ..

.. Okt. 10. füz. ..

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 frt 20 kr.

*MEGRENDÉLESEK ÉS DOLGOZATOK AZ „IGAZSÁG” SZERKESZTŐSÉGÉHEZ KÜLDENDŐK
GYERGYÓ-DITRÓBA (CSIKMEGYE). KEZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.*

SZERKESZTI:

P. FELICIÁN

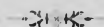
áldozár.

GYERGYÓ-DITRÓ.

NYOMATOTT DITRÓ, S SZARHEGY KÖZSÉGEK GYORSNAJTOJÁN, DITRÓBAN.
1887. 29° 10.

Csereviszonyban állunk a következő lapokkal:

1. „Korunk“ hetilap Budapest.
2. „Kaloesai Néplap“ Kaloesa.
3. „Közművelődés“ Gyulafehérvár.
4. „Népiskolai Tanügy“ Eger.
5. „Papok Lapja“ Budapest.
6. „Összetartás“ kéthetilap „
7. „Népnevelő“ „
8. „Kath. Hitoktatás“ havilap Kaloesa.
9. „A legszentebb r. füzér királynéja“ Altgradiska (Bosznia.)
10. „Jézus Szt. Szive Hírnöke“ havilap. Kaloesa.
11. „Mária virágos kertje“ „
12. „A hitterjesztés lapjai“ Nagyvárad.
13. „Kalauz a nevelés oktatás terén. Nagyszombat.

Szerkesztői telephon.

— **Tisztelettel kérem** lapunk azon n. é. pártolóit, kik még nem fizettek, sziveskedjenek utoljára is esekely 1 frt 10 kr. (2 frt 20 kr.) hátralékukat mielőbb beküldeni. Mi készpénzt fizetünk a lap-költség fejében, azért tovább nem várhatunk. Mi barátságos uton eleget kértük a pénzt — de hasztalan sok helyen; — azért a komolyabb eljárásnak mi nem leszünk okai, mely már is fogamatban van.

— **Többeknek.** Lapunkat intentióra csak jövő évtől adhatjuk, ha akadályok közbe nem jönek. A múlt évi tartozást kérjük készpénzben fizetni, még pedig sürgősen.

— **Sz. J. Osdola.** Ha kiállja a próbát, jó lesz. Csak tovább! hasonló irányban egy, mint a tavaly. Üdvözet.

III. Leo pápa aranymiséjére Péter-filléreket adtak a gyergyói r. k. főesperesi hivatalhoz közvetítés végett:

5. Gyergyó-Ditről a hívektől 7 ft 55 kr. — 6. Gy.-Remetéről 5 ft 30 kr.
— 7. Gy.-Borszéken 2 ft 55 kr.

Irodalom.

— **Csikmegye térképe** kapható Kriesa Péter könyvkereskedőnél Gyergyó-Szt.-Miklóson. Ára: 20 kr. Ez érdekes térképre fölhívjuk a figyelmet.

Megrendelési felhívás ily című könyvre: „*Elmélkedések az ember végeztél-jéről.*“ Ista Liguri Szt. Alfonz szentágotai püspök, a Redentorista rend alapítója; magyarra ford. P. Felicezian áldozár. — A remek tartalmu mű 8 ad részben 20 ivre terjed és 96 fejezetből áll, minden fejezet 3 pontra oszlik s minden pont végén elragadó ima van. Hogy mily fontos és szükséges ezen könyv mindenkinék, azt fölösleges bizonyítani, hisz ha emberek vagyunk, de mit több keresztények — bizony végeztélünk, melytől függ minden, elmélkedniük kell! Mit ér száz évig élni és a végén boldogtalanul meghalni, el kárhozni? Megtanít e könyv mindenre mit a boldog halál végett tenniük kell. Ki ismeri Lig. Sz. Alfonznak, az oltári szentség látogatásáról írt korszakalkotó, ihletett, remek művét, annak nincs mit szóljak Sz. Alfonz imodoráról: midőn ő szól egy véljük hogy nem is emberi, hanem égi beszédet hallunk, oly édes, oly ékes, oly kegyetljes az, hogy komoly olvasó megidulás és könyvezés nélkül nem olvashatja, ha hitének csak egy kis néceseskéje ég még szívében.

Midőn e jeles könyv fordításához hozzáfogtam, régi szándékom szerint, előttem lebegett kedves olvasóm a te drága belkedés a romlott 19-ik századnak val-lástalan szellemé, mely oly sok keresztényt az ördög rabságába hajt, a gonoszok, főleg a világoosság lepele alá rejtőzött „szabadkőmives“ek istentelen s vallástiporó működése által. Vedd e könyvet csak, olvasd végig, tartsd mit ez beszél s az megfog, ha magad is igazán akarod, az örök kárhozattól menteni. — e mű csak tollre fog sajtó alá rendeztetni ha kellő előfizető jelentkezett. Kérlek sies egy levelező lapon tudatni hány példányt rendelsz magad s jóismerőseidnek, hogy mielőbb rendelkezhessem a kiállításról. A könyv nagyságához mérten felette olcsó, tízve díszes kiállításban 60 kr. diszkötésben 4 ft.

A kiadásra való jóváhagyást a nagymélt. erd. püspöki hatóságtól kérjük, hová idején a teljesen elkészült ford. fölfogjuk küldeni.

Megrendelések az „Ilg.“ szerk. küldendők Gy.-Ditrőba Csik-m. Pézt csak a könyv elküldésekor veszünk.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 fit 20 kr.

A lap tiszta jövedeleme egy árvaház javára van szánuva.

Felölös szerkesztő : P. FELICIÁN áldozár.

1887. október, 10. szám.

(16.)

II. évfolyam.

Őszi gondolatok.

Bámulva néztem szét a hervadó természetben s lassu enyészésén sirt lelkem, mert a természet hervadása a mulandóság gondolatát juttatá eszembe s a mulandóság az enyészetet szülé. Megszoktatott már az élet, hogy gondolkozzam ; megtanított, hogy mindenben vigasztalást keressek. A természetről, mely csak most virula, tekintetemet a társadalomra fordítám s azért szomorodék el leginkább lelkem, mert a természet hervadása, mint látom, szomorú képe az emberiség hanyatlásának is. Csakhogy a természet a beleoltott törvény szerint tavasszal ujból fog hajtani, de az emberiség hajnala, a virulás időszaka kitudja mikor fog eljöni ?

Megszokott phrasis e kort a felvilágosodás és haladás korának nevezni, de én inkább nevezem a sötétség és visszaesés korának. Még pedig azért, mert a haladásban vezérrül nem akarja Istent elismerni vagy ha elismeri is, csak mint szükségképi központját eszméinek, mint saját eszével fundált eszményi uralgó fölényt és nem mint valóságos ténykedő Istent ismeri. Van haladás tagadhatatlan, de minő haladás, melyben a tökéletesedés célja nem Istenre irányul ; mely minden lépésnél azt gondolja, hogy öniistenítésében tovább haladt. Az emberiség életét korszakok szerint körnek lehet nevezni, melyben oda megyünk vissza, honnan kiindultunk. A paradicsomtól kezdve egy nagy kört fut az egész emberiség, melynek végpontja átnyulik az örök boldogságba, mi v a l ó b a n haladás,

de mindazon kisebb körök, melyeket a nagyban megfútnak az emberek, hanyatlással végződnek. Kifejti minden irányban képességét, megfeszíti működési erőit egész a végletekig s midőn a végsőt elérni látszik képességének tudatában, minden fensőbből megfélemlézve, vissza hanyatlik, nyugalomba dől s újból kezd, mikén már átment, természetesen az isteni gondviselés akarata szerint. Pedig annyi század sőt ezred lefolyása alatt tapasztalhatta, hogy a haladásnak, melyet nem a vallási eszmék urálnak, bukás a vége; hogy vallás nélkül tulajdonképi műveltséget szerezni lehetetlen. Mert hiába, az emberi életnek egyedüli támasza, vigasza a vallás, mely nélkül egyeseknek úgy, mint az egésznek élete hervadásnak indul, mint a virágé, mely nem kap tápanyagot.

Megfosztotta a természetet ékeitől a zord idő fagyasztó szele, könnyedén játszik a virág szirmaival, a levelekkel, hogy gyönyörűt nyújtson játéka s hogy megmutassa hatalmát. Gyönyörű hatalom, pusztítás a vége. Igazán, szerintem, nagyon találó képe az ősz e kornak! A jövőért aggódó lélekkel számítgatom el magamban az erényeket, melyekre isteni Mesterünk oktata; melyek nélkül futócsillag az ember élete, s fájdalom, azoknak megtestesült paródiáját lehet csak látni. Mert manapság dicsőség a vallásban gúnesoskodni, azt megvetni; mert ma már itt van azon kor, melyben Seneca szerint a bűn is erénynek hivatik.

Nagy megpróbáltatások viharát állá ki e kor, mert nagyokat akart. Csak az a sajnós, hogy e megpróbáltatások alatt nagyban megtántorodott hite. Hitelenségének fulasztó szele gyermekeit is érinté, megfosztá ékességétől a vallástól, következésképp a tiszta erkölestől, s kénye szerint játszik velök; s fog is játszani velök mindaddig, míg újból meg nem győződik isteni rendeltetéséről, míg szívének minden érzése és lelkének minden gondolata nem lesz erre irányítva vagyis: a vallás nem önt belé isteni erőt mindenem felül emelkedni és . . . győzni.

Szaporodnak intézeteink az igaz, de az emberek milyeneket várunk: nem; legalább azt mutatja az élet, mert Amak képe, kinek vallása egyedül képes az életben és minden tudományban minden kérdést megoldani; kinek élete, ha emberileg vesszük, a legtisztább és legerősebb jellem megtestesítése: Amak képe, ma legtöbb helyen

nem áll a tanítványok előtt, sőt sok helyen fájdalom, az ifjak vezetésével megbizottak által csak elferdítették, bemoeskoltatik. A társadalmak élén álló egyének megdöbbenve panaszkodnak a hanyatlásról; az erkölestelenség beette magát már a legegyszerűbb családok közé is. Telvék a lapok gyikosságok, öngyilkosságok, tolvajlások, családok különbnél-különb eseteivel, melyeket csak e kor képzett gyermekei gondolhatnak ki és vihetnek véghez. Rámutatnak, a szükség-től kényszerítve, hogy a vallás hiánya oka ezeknek, nagy frázisokban beszélnek panaszkozó hangon, de ők maguk sem törekednek vallásosságra; de a vallásosság fölbresztéséről tényleg nem gondoskodnak; pedig mindaddig, míg a vallás a nevelésnek és törvényhozásnak alapjául nem szolgál, haladást és javulást az erkölesökben, tulajdonképpen műveltségre gondolni sem lehet, várni sem lehet.

Tele van a világ elkeseredett egyénekekkel, kik folyton életunt-ságról, a megélhetés nehézségeiről panaszkodnak, nincs rang és rend különbség. Számtalanok a mértékletességi erkölesnemesítő egyletek, felolvasnak, tánczolnak mulatnak a szerenesétlenek, szenvedők vigasztalására s mégis az államoknak folytonosan remegniök kell a forradalmak kitörésétől, mert: önmaguk megsemmisítették a hatalom tiszteletét, érvényét; eltörölték a rang és rend tiszteletét, foggyvert adtak a kézbe önmaguk ellen; mert Istent és vallását kivették az emberek szívéből. Pedig e nélkül nem lehet vigasztalni, segíteni; e nélkül fenntartani az embert az életnek, övének és a társadalomnak lehetetlen.

Különös, hogy a felebaráti szeretet gyakorlására testületek alakulnak; az erkölesök javítására szövetkezések történnek vagyis ez magában véve nem különös, mert Krisztus után ilyenek mindig léteztek az egyházban, hanem az különös, hogy a felebaráti szeretet gyakorlásából annak megtestesült áldozatát kizárják; hogy az erkölesnemesítő egyletek maguk a legerkölestelenebbek, midön Istentől s megtestesült Fiának tanításáról tudni nem akarnak. Lehet-e esodálkozni aztán az eredménytelenségről s daczára a folytonos erőlködésnek a hanyatlásról.

Szomorú képe korunknak az ősz. A természet törvényei szerint majd tavasz fog lenni s attól tartok, hogy akkor nem fogja a

természet repraesentalni korunkat. Pedig azon isteni jóság, mely az évszakokat változtatja ép úgy akarja az emberi életben a virulást, de erőszakosan nem teheti, mert ez hátrányára volna diéső szabadakaratumknak; szabadjára bocsátá az embert, hogy tapasztaljon, tapasztalataiból okuljon s lássa be már egyszer, hogy vallás nélkül sem önmagában, sem övéi körében, sem a társadalomban meg nem élhet. Vallás legyen, de azon vallás, melyet Szt Péter szék hirdet, a nevelésnek fönt és alant alapja; ez legyen forrása a törvény-hozásnak, s akkor de csak akkor lehet várni az új életet, akkor mondhatjuk a kort valóban felvilágosultnak s a haladás korának.

X.

Az olvasókönyvek használásának módja.*)

Irta Hajtman Fál.

v. hunyadi állami népiisk. vezér-tanító

Jelen szakemberek mérköztek már e tétel megoldásának nehézségével, de eddig még a kívánt eredménnyel — tudomásom szerint — egyik sem diésekedhetik. Én magam sem keesegtetem magamat e tág értelmű kérdés helyes megoldásával, de azért csak elmondom idevágó nézeteimet. Némelyek úgy magyarázzák e tétel értelmét, hogy az egyes olvasmány darabok kezelésének mikéntjét kell megállapítani: míg mások azt tartják, hogy csakis akkor lehetne érdemlegesen hozzá szólni, ha az eddig már ismeretes és elfogadott neveléstani elvek szerint készült ugyanazon olvasókönyve lenne minden iskolának, s ezen fölül: ha ezekből olyan kiadásnak lennének, melyek az idegen ajku vidékekre nézve a nyelvi és műveltségi állapotok és viszonyok tekintetbe vételével dolgoztattak volna át. Hogy a megfejtés ily körülmények között könnyebb lenne, részemről szívesen aláírom. Némelyek nem tudják milyen fokú iskola olvasókönyvet kell a tételből kiérteni. Olvastam például olyan dolgozatot, melynek írja a tanító-képző intézetek olvasókönyvéről is elmélkedik. Nem mondom, hogy helytelen; annyi azonban bizonyos, hogy kissé homályos e tétel, melyből a hozzá szólni akaró egyéni felfogása szerint körvonalozhat magának egy eszmét, a miről elmélkedjék.

A milyen nagy szerepet játszik az olvasókönyv régi időtől fogva az elleni iskolai és a szorosán vett „népnevelés“ szolgálatában, valóban esodálatos! ép oly kevés gond és fáradság fordítottat egész napjainkig ennek mikénti használására. Sok is-

kolának mindemellert az a szerencséje van, hogy jó akaratú, lelkes tanítója buzgó munkálkodásában gyakran szándékos terv nélkül is megközelíti az olvasókönyv használásának helyes módját.

Az ügy szeretet és lelkesedés sokszor eltalálja azt az utat, melyet az okoskodó s néha kérkedő tudományosság hasztalan keres.

Nem tartom fölösleges dolognak e tétel fejtegetésénél, hogy egy futó pillantást vessünk az olvasókönyv fontosságára a többi tárgyak között.

A jótékony benyomások közül, mik a szorgalom-úró alatt a gyermek lelkébe vésődnek, azok a legerősebbek és úgy legmaradandóbbak, melyek az olvasási órákon támadnak. Miért? Mert az olvasási órákon gyakran fordulnak elő olyan dolgok, mik érzést gerjesztenek, s a szívet érdeklik. Ami pedig a gyermekek szunnyadó érzését felkelti, a szívet megmozdítja s fölmelegíti, az bizonyára nyomot is inkább hagy, mint a számító ész hideg tudománya. Igaz, hogy az ész alapos művelése szintén csak előnyére válik jó nevelő felügyelete mellett az érzelmek nemes irányú fejlődésének és általában azok finomodásának, de szívesebben működik az értelem is, ha az érzések heve, a szív melege adja neki a gondolatot. Könnyen érthető tehát, hogy az olvasási órákat a gyermekek miért szeretik jobban, mint bármely más órát. Pedig ezen órákon sem kerülnek ám elő mindig a gyermeki kedélyvilágba beleillő s őket igazán érdeklő dolgok, mert olvasókönyveink — s különösen a Gáspár-féle könyvek — sok kívánni valót hagynak még maguk után. Most már észrevétlenül én is oda jutottam elmélkedéssel, hogy sokakkal egyetértve kimondjam: ha az olvasókönyvek úgy lennének szerkesztve, a hogy helyes pedagógiai érzéssel szerkeszteni lehetne, könnyű lenne megmondani, hogy egy ilyen kéz alá készített okos olvasókönyvet hogyan kelljen használni. Hanem, hogy a kézen forgó s különösen az állam és községi iskolákban használt Gáspár-féle olvasókönyvek helyesen és jó eredménnyel miként használhatók, megmondani nehéz, különösen vegyes nyelvű iskolában. Lássuk alább mégis, miként lenne e fontos kérdés megoldható?

A tervszerűtlenség tán sehol sem képes annyi kárt okozni, mint éppen a tanító munkájában: a tanítón pedig mulhatlan bosszút áll. Gyakran megtörténik, hogy rendetlen, kapkodó tanítás mellett a tanév második felében is alig tudnak a gyermekek valamit, s olvasni éppen nem tudnak. Bizony, helyes és szép olvasásra nem könnyű dolog megtanítani a gyermeket. Felnőtt s tanult emberek közt is kevés aki helyesen és szépen tud olvasni és beszélni. Hogy a gyermeknél ezt legalább kis fokon elérhessük, okvetetlen rendszert kell ütenünk az olvasókönyv kezelésébe, a rendszerbe pedig lelket! A komoly érdeklődést és fáradságot ez minden esetre megérdemli, mert amely gyermek értelmesen olvas, az könnyebben is tanul, s ha könnyen tanul, szívesebben is tanul, mint az, aki csak nyög a betűkön, és az alatt nem ér rá a kiolvasott szót megérteni: hát még a mondatot!?

Használatban levő olvasókönyveink kezelésénél azt tartjuk folyton szem előtt, hogy ami benne haszonra válható van, értékesítsük, s minden darabot szép beszéddel minta-hangsúlyozással és kellő érdeklődéssel mondjuk és olvassunk el tanítványaink előtt.

Most rövid tervben bemutatom, miként lehetne nézetem szerint helyesen használni az elemi népiskolai olvasókönyvet.

- a) A tanév első napjaiban vegye elő a tanító az olvasókönyvet és vegye számba az olvasmányokat fajtuk szerint. b) Most óratervből számítsa ki megközelítő pontossággal az azon tanévre fölcelt és megtartható órák mennyiségét. c) Ezen óramennyiség felét erkölcsnevelési és műlattató olvasmányok tárgyalására kell fordítani. d) A még rendelkezés alá t álló félmennyiséghez képest meghatározza minden osztály számára előbb azon olvasmányok számát és magát az olvasmányt is, melyek azon osztályban tanítandó tárgyakkal rokon-, vagy azonos tartalmúak; ezek aztán azon tárgyakkal teljes összefüggésben tárgyalandók, ugyanis: mikor egy kiválasztott olvasmány tárgya földrajzi, történelmi, természettani vagy más tantárgy óráján leezke-képen már előfordult, az erre következő olvasási órában a megfelelő olvasmány tárgyalandó, hogy a tanult dolog mélyebben hasson az észbe; de viszont: az olvasmány is könnyebben kezelhető így és érdekesebb is a gyermekeknek, mivel a tárgyat már ismerik. f) Ezek után kijelöli a tanító szám szerint is azon olvasmányokat, melyek időszaki, időjárás és ezektől függő emberi foglalkozások vagy állati életéről szólnak. g) Ezek közül aztán mindeniket megfelelő időben kell elővenni.

A körülményektől függ, hogy minden fajta olvasmányból mennyit vehet a tanító. Ha csak egy osztályt vezet — természetesen — többet, ha több osztályt tanít, kevesebbet vehet mindenből tárgyalásra. A földolog az olvasókönyv kezelésénél észreint az lenne, hogy az itt előadott tervet a tanító tényleg megcsinálja s pontosan alkalmazkodják is hozzá.

A tanulók oktatása az isteni tisztelet gyakorlására.

Az isteni Mésértől ránk ruházott tanítói, papi s királyi természetfölötti hármias hivatalunk oly fontos és magas, de egyszersmind nehéz, hogy arról s annak egyes kötelemiről, a kötelemeknek hosszú századokon alapuló tapasztalatok útján szerzett teljesítési módjairól s eszközeiről kisebb nagyobb keretben szólni annál szükségesebb a tanügyi lapok hasábjain, minél inkább érezzük az itt ott feltűnően jelentkező hiányokat a tanuló ifjuság körében.

Hármias hivatalunk első és legfontosabb ága a tanítói hivatal, mert a tanítás alapja mindennek. Ha előbb tanítottunk s a szíveket Istennek megnyertük, csak akkor bírnak hűeket, kiken hivatalunk második és harmadik ágát, a papi és királyi (kormányzói) hivatalt érvényesíthetjük. Előbb mondta az Úr: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket” s csak az után, tudmillik ha a tanítást befogadták, megtérték: „megkeresztelvén őket” st., valamint „ki titeket hallgat” t. i. parancsotok és rendeleteteknek engedelmeskedik. Hivatalunk tehát fokozatos. De szóljunk most csak az alapról a tanítói hivatalról, min a többi épül. Mi hitelmezők, kik az

istení Mesternek különösen a tanítói hivatalban vagyunk (a többi kettő fölött) folytatói a könnyen hajtható s még romlatlan szívek, a kezdő tanulók közt; ne feleljük azt, mi legfőbb tudnivalója minden hittanítónak: mi magasztos tanítói hivatalunkat nem csak a pusztá előadás, tanítás és betanítatással gyakoroljuk. — mi holt kincs — hanem a neveléssel. Mi nevelve tanítsuk. A nevelés a példában van, melyet a hittanító az egyes hitezikkek tanításakor állandóan tanítványai szívébe vés.

Nem ér semmit — sőt a legbálgább dolog — a kátét, meg bibliát a tanulókkal, mint szokják mondani, bebetűzni, bebéllázu, hanem értessük meg velük gyakorlatilag azt, mit tanítottunk.

A hitelemző midőn tanít, ügyeljen mindig arra is, hogy ne csak pusztán a könyvre szorítkozzék, hanem maga is mutassa meg azt példával, mit mondott. Így például, ha tanít az imádságról és áhítatosságról, nem helyes tanítás — annál kevésbé nevelés az, ha csak pusztán a káté vagy biblia szavait fejtegeti, de maga példával be nem mutatja tanítványainak (értem a kezdőket, hogy mi az az áhítatosság, mi annak lényege? Mutassa meg a hittanító láthatóan arckifejezéssel is, hogy néz ki az áhítatos ember? de jól meg kell ám azt jegyezni — hogy nem szabad elfelejteni egyuttal belső alázatos érzésről is szólni, mert ha csak a külsőre fektetjük a súlyt s a belső érzelmek felkeltését mellőzzük, könnyen képmutatókká tesszük tanítványainkat, mitől Isten meentsen mindenkit!

A hitoktató *a)* mint tanító megtaníttatja minden osztályljal az egész kátét és bibliát, (t. i. ó- és új-szövetséget), persze kivonatosan, főbb pontjaiban, mert jelenlegi tankönyveink szerint, tapasztalat igazolta dolog, hogy nagy eredményre nem jutunk, mert óriási a tananyag, mit az elhalmozott kis tanuló nem képes megtanulni. *b)* Mint nevelő arra ügyel a hitoktató, hogy a betanított hitigazságokat a gyakorlati életbe is átvigyük, mert nem ér pénzt valamit tudni s úgy nem tenni, aszerint nem élni.

De ha a hitoktatónak, mint nevelőnek az a feladata, hogy amit tanít, azt gyakorlatilag is érvényesítse akkor, ha a dolgot közelebbről vizsgáljuk, kettős kötelességet látunk e feladat teljesítésében, t. i. 1-ör köteles a hitoktató tanítványait a tanult hitigazságok szerinti példás keresztény életre s belső buzgóságra bírni; 2-ör köteles őket az isteni tisztelet gyakorlására állandó benyomással vezetni: s ez egyike a legfőbb dolgoknak vallás-erkölcsi nevelési szempontból; ez tulajdonképeni tárgya jelenlegi fejtegetésünknek.

A valódi keresztény életre, melyre a tanulók vezetendők, feltétlenül szükséges isteni kegyelmek — az isteni tisztelet által — közölteknek. Ennekfogva szükséges, hogy a hittanulók az isteni tisztelet mibenlétének teljes megértésére és annak gyakorlására vezetessenek, különösen pedig: hogy az imákat pontosan végezzék, az isteni tiszteletre (t. i. szentmiséen és veesernyén) redesen megjelenjenek és a szentségeket buzgón felvegyék. Ha a hitelemző ezeket mélyen a tanulók szívébe véste, akkor, a hitelemzés feladatát betöltötte, mert a tulajdonképeni keresztényélet az ima, isteni tisztelet és szentségek gyakorlásában áll. Ki e hármat jól és pontosan végzi, gyakorolja. — abban meg kell lennie minden erénynek és tulajdonnak, mi a keresztény ember fogalmának megfelel.

Általában minden hittanító jól tudja, miképen kell tanítványait az isteni tisztelet gyakorlásába vezetni, de mindazonáltal mégis szükséges a dolgokat részletre venni, mert: qui bene distinguit bene docet, és qui bene docet ille jam bene distinguit.

Vegyük hát rendre a dolgokat s ne mellőzzük saját tapasztalatunk mellett a jelesebb szakferfiak utasításait se.

A) A valláserkölesiségnek s az isteni tisztelet gyakorlatának az ima lévén alapja, azért ezen kezdjük. „Az imádság, mondja Fonyó¹⁾ paeagogiai tekintetben is nélkülözhetlen a nevelésnél mert a gyermek elméjét Istenhez emeli, szívével meglágyítja s a valláserkölesi igazságok befogadására leghathatósáiban indítja.“ O h l e r pedig²⁾ így ír: „Az ima a vallás-erkölesi nevelés egyik legkitünőbb eszköze; mert ha ez az iskolában Krisztus és az egyház szellemében gyakoroltatik, a nevelés és oktatásra nézve is igen hasznos, és a gyermekek vallásos életére még akkor is hatalmas befolyást gyakorol, midőn már az iskolát elhagytak.“ A hitelenző emélfogva ne csak maga imádkozzék örömet, hanem különösen törekedjék tanítványait is oda vezetni, hogy 1) a gyakorlatban levő összes imákat ismerjék, tudják és értsék; 2) tudják az ima helyes módját, és 3) valódi áhítatossággal végezzék.

1) Az imalakok magukban véve csak külsőségek, mindazonáltal figyelmen kívül nem hagyhatók, Krisztus Úrnak maga is, midőn tanítványait határozott imalakra (a Miatyánkra) tanította, nagy súlyt fektetett erre: ép így az egyház is erre nagy gondot kíván fordítani mindenkitől. Ha tehát ily imalakok igen fontosak a nagyokra nézve, mennyivel inkább a gyermekekre nézve fontosak azok, kik még nem képesek önmaguk eszétől valamit helyesen kifejezni, s kik határozott imalak nélkül nem is volnának képesek imádkozni. — Az imalakok betanításánál a következőket kell szem előtt tartani: a) a betanítandó imák hem foglaltatnak a káteban vagy egy használatba vett imakönyvben³⁾, melyekre naponta szüksége van egy kereszténynek, azért nem kell új imákat alkotnia a hittanítónak — (mire joga nincs) — hanem csak a meglévőket okosan taníttassa be; b) mi a betanítás fontosságát illeti K e p á s s y I. azt mondja⁴⁾: „a hat éves gyermekeknél az első vallásoktatást a keresztvetés, miatyanék üdvözlőgy betanítása képezi. A többi imákat részint az oktatás alatt, midőn a káte folyamában rájuk kerül a sor, részint az oktatáson kívül, az előadás kezdetén és végén kell begyakorolni.“ Ezen mód igen sikeres, mint magam is tapasztaltam, főleg időkiméles és habadás tekintetéből. Külö órákat tölteni a napi imák betanításával fölösleges, mert 1—2 heti utánmondás után, óra előtt vagy után, a leggyengébb tehetségű tanuló is elsajátítja rendre az imákat, s így időt is kiméltünk s tárgyunkkal is előbbre haladtunk.

Az imák betanításánál szem előtt tartandó rendszerre a következőket kell megjegyezni: Az első elemi osztályban: emléztessük be a keresztvetést, azután

¹⁾ A népisk. hitokt. módszerana. Eger, 85. l.

²⁾ Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichts. 4. kiadás, Mainz, 1865. 186. l.

³⁾ pl. „Órangyal.“ Baka, 1887. Cs.-Szereda.

⁴⁾ Népisk. hitelenzőstan. 1885. Kálcsa. 203. l. 129 s.

1) a Miatyánkot, 2) Üdvözlégyet, 3) Hiszekegyet, 4) Tízparancsot, 5) Ötparancsot, 6) Hétszentséget, 7) reggeli, 8) estvéli imát, 9) evés előtti, 10) evés utáni imát.

A II. osztályban: ismételjük az 1-ső oszt. tanultakat s bővítsük a következőkkel, 1) Az Urangyala köszöntésével, 2) a tanítás előtti, 3) tanítás utáni imával, 4) a gyónási és áldozási imákkal.

A III. osztályban: az előbbieket ismételjük s a következőkkel növeljük: 1) a hit, remény és szeretetről szóló imával és 2) a szt. olvasóval.

A IV. osztályban: ismételjük az előbbieket s betanítjuk 1) a keresztt-utat, 2) a szülőkérti imát, 3) az urangyalhoz s 4) a védszenthöz szóló imát, ha lehet versben, mert könnyebb. A tanulókat ima-könyvekkel látjuk el, s az egyes imákat megmagyarázzuk röviden. Hol — V. és VI. oszt. van, azokra nézve megjegyezzük hogy, a hitoktató a tanultakat szintén ismétli s a tanult imákat bővebben, felfogásukhoz képest, kifejti.

Mindenik osztálynak azonban szívére kell kötni, hogy midőn vagy egyedül, vagy csoportosan imádkoznak: őrizkedjenek a zadarástól és figyelmetlenségtől, mert Isten mindenütt jelen van s lát.

2) Az imádkozás módjára vonatkozólag szigorúan fel kell ügyelni *a)* hogy a gyermekek az imákat hangosan, de nem kiáltva, lassan és nem vontatva, értelmesen, de nem mesterkelten vagy erőltetve mondják. *b)* Hogy a gyermekek az iskolában és otthon állva végezzék imájukat — a templomban pedig letérdelve, egyes testtartással. A fejet nem szabad oldalvást vagy előre hajtani; a kezeket a mellén, a szív tője fölé kell összetéve, de nem összekalesolva, tartani. Figyelmeztetni kell a gyermekeket arra, hogy midőn a templomon kívül imádkoznak, szemüket és figyelmüket mindig egy szt. képre vagy szoborra — midőn pedig a templomban imádkoznak az oltárra irányozzák.

A helyes módra azonban, mint a gyakorlat igazolja, a hittanító példája képes legállandóbban a gyermekeket tanítani.

Hogy a tanító tudja magát mihez tartani, szükséges előre meghatározni, hogy iskola előtt és után fogunk imádkozni.

3) Az áhitat szemléltetésére nézve a hitelmező a következőket tartja szem előtt *a)* meg kell ismertetni a gyermekkel az imádság lényegét és áldásait, úgy, hogy azt szent dolognak tekintsék és nagyra becsüljék, de gyakran figyelmeztesse őket arra is, hogy a pusztá száj-ima nem ér semmit s Isten előtt nem kedves, ha azt belső buzgóságból, jó kedvvel nem végezzük. A külső elmondást egyesíteni kell a szív és léleknek Istenhez való felemelésével. *b)* Gyakran adja előjük a jó ima tulajdonságait és az egyes ima-alakokat mindinkább értesse meg velük. Különösen pedig arra kell törekednie a hitelmezőnek, hogy a gyermekek az imákat ne csak értelmesen, hanem, mitől az ima beese függ — készséggel, örömmel s a kellő imahangulatban mondják el. Ugyanis minden ima alak, hogy szív- és lélekkel mondathassék el, bizonyos meggyőződést, érzelmeket és érületet tételez fel, melyek nélkül a léleknek nincs kedve azokat elvégezni; melyek ellenben, mihelyt elég élénken megvannak a lélekben annak, elimádkozásúg indítanak, vagyis késztetnek; — azt, mi a szívet meg-

indítja, az imák szavai által ki is fejezni. Hogy tehát az annyira lényeges imádkozási hajlamot, mi a vallásgyakorlás egyik főlénye, felébresszük, az imádkozás használata előtt keltsük fel az imádkozókban ama meggyőződést, érzelmeket és érzületeket, melyek valamely határozott imádkozásban vagy annak egyik részében nyernek kifejezést.

Ha a hitoktató felkelti a gyermekekben a meggyőződést, akkor azok nemcsak megérteni tanulják a szavakat, hanem, mi fő, elmádkozni is. Ismerni tanulják, mint *Hirscher*¹⁾ mondja, az imádkozást a használaton kívül is — és így képesek lesznek a gyermekek mindig az ima szellemétől áthatva imádkozni.

Hogy az áhítatosság állandó és gyümölcsös legyen, föltötte kívánatos, írja Fonyó,²⁾ hogy a család (mely a kisdedek mindennapi temploma és élet-iskolája) karöltve haladjon az iskolával, s annak működését a házi áhítatosságok által hathatósan támogassa.

Ezért különösen 1) a beiratkozásokkor buzdítsuk a szülőket, hogy a házi áhítatosságok végzését nagyrabecsüljék gyermekeikkel mindig együtt imádkozzanak. Hangsúlyozzuk az áhítatosság hasznát és áldását; ezáfoljuk meg a kételyeket és ellenvetéseket. 2) Ha fájdalom, egyes családoknál a házi áhítatosságs ima hiányzik, mi nagy veszély a gyermekekre, akkor az olyanokra különös gondot fordítsunk. Hasunk a gyermek által a családra. Főleg az ismétlő iskolákban s a nagyobb tanulóknál meghatóan, példákkel kell azt szívükbe vésmi, hogy mily veszedelmes dolog az, ha a családban nincs áhítat, nincs vallásgyakorlat.

4) Időről-időre figyelmeztetjük a gyermekeket a házi áhítatosság elvégzésére u. m. estvéli, reggeli déli stb., valamint egyes időszakokra u. m. a nagyböjti, májusi, októberi és adventi áhítatosságokra. Kikutatjuk okkal-móddal, hogy ki végzi s ki nem otthon áhítatosságát? Figyelünk az akadályokra s azokat igyekszünk eltávolítani.

5) Hogy az egyes áhítatosságokat jobban megszokják és kedveljék, néha, alkalom adtán, r e n d k i v ü l i i d ő b e n is a gyermekeket templomba vezetjük s pl. Szt. Alajos tiszteletére egyes imákat végeztetünk: megmagyarázzuk nekik, hogy sz. Alajos az ifjak védszentje, s mily kedves Isten előtt az, ki őt követi s. i. t. Azonban ilyenkor és mindig nagyon ügyeljen a hitelemző, hogy tulzásba ne essék. Ezt pedig elkerüli, ha rövid és szép imákat mond, ha atyai bánásmóddal viseltetik tanítványaihoz. Az áhítatosságok végzésénél arra kell különösen ügyelni, hogy a tanulók azt megkedveljék s ohajtsák, ez pedig csak akkor sikerül, ha őket nem kényszer, hanem legyőzés és szeretettel vezetjük azokra.

Az imagyakorlásra s erkölesnemesítésre nagyfontosságúnak a szent társulatok, azért hol ilyenek léteznek, azokat tanítványaink figyelmébe ajánljuk s az iskolába is az önként jelentkezőkből megalapítjuk. Némely, hogy ugy mondjam, **ostoba emberek, a szt. társulatok ellen izgatnak** hivatkozva nem

¹⁾ Katechetik. 4. kiad. 502. l.

²⁾ Hitelemzéstán 206. l. 131. §.

tudom miféle ministeri rendeletekre. Itt csak azt jegyezzük meg, hogy azok minden kath. iskolában — s minden kath. tanulók közt, bár állami iskolások is, megalapíthatók, hisz ezek erkölcsképzők **(nem, mint a titkos szabadkőműveseké, kik minden szent és vallásos dolgot ki akarnak irtani, ily fajta emberektől telik csak ki a sz. társulatok ellen tiltakozni.)**

Nevezetesebb és igen alkalmas társulatok a gyermekek közt is: 1) Az élő rózsafüzér-társulat, 2) A szt. gyermekség társulat, 3) Jézus szt. Szíve társulata, 4) Mária szt. szíve társulata, 5) A legszentebb szívnél közbenjáró Miasszonyunk társulata, 6) Skapulare társulat, 7) Szt. Vincze egyesület, 8) Oltáregyesület, 9) legény egyesület, 10) Missió egyesület stb. Ha ezek közül valamelyiket meg akarjuk alapítani s az iskolában állandósítani, szükséges, hogy azon társulat alapszabályait megszerezzük s a szerint járjunk el.

Igen czélszerű a társulatba beállott tanulónak valami jelvényt adni pl. érmet vagy köpenyt, azonkívül a társulatnak zászlót szerezni, hogy egyes ünnepekkor ez alatt vonuljanak templomba. Ily eljárással az áhitatosságot nem csak a gyermekekben állandósítjuk, hanem másokat is meghatunk s meggyőzünk a kath. anyaszentegyház vallás-erkölcsi nevelésének magasztos és áldást hozó pædagogijája felől.

(Folyt. köv.)

P. Felicián.

A gyümölcsfatenyésztés köréből.

1) A fa koronájának gonoszásáról.

Minden gyümölcsfa-művelőnek a fiatal fák gondozásánál figyelmét ki kell terjesztenie a fa koronájára is s oda latni, hogy a zsenge féska szép, erőteljes, zárt koronával bírjon. Igaz ugyan, hogy a gyümölcsfatenyésztéssel foglalkozó egyesek közül vajmi keveset törődnek a fa koronájával annak alkata s képződésével, hagyják nőni úgy s akként, mint ahogy ép nő és alakul: de a ma-~~ny~~ hagyás meg is látszik azután, példa reá a számtalan, alaknélküli, ritka és hiányos koronával bíró fa. A fa koronájának ápolása azonkívül, hogy oda törekedik, miként szép formájú s dúd lombozatu fákot hozzon létre, még az is, hogy gondos visszametszés által kényszerítse a fát, miszerint több termőgalyat hajtson s e módon emeltessék gyümölcsös termőképessége. Czélszerűen alkalmazott korona-nyesés az egyes fák gyümölcsöző képességét nagyban fokozza s elősegíti, s nem, hogy szép és kedves benyomást keltenek

a szemléleiben egyenlő koronájú fák, hanem tekintélyes összeggel is szaporítják a gazda bevételi rovátát.

A fa koronájának első nyesése akkor hajtandó végre, midőn a fa átültetetik, s pedig oly módon, hogy annyira metszik vissza az ágakat, mint a gyökereket; de már ez alkalommal meg kell adnunk a fa koronájának alapformáját. A második nyesés a kiültetés után 1 — 5 évre következik s ekkor már ügyelnünk kell a gyümölesfa jellegzetes koronaképződésére az egyes fajoknál s akként hajtani végre a műveletet, hogy az a fa természete s faji jellegével egybehangzó legyen s a növésnél mintegy támogató hatással bírjon.

Ha csak lehet, soha se térjünk el a fajt jellemző koronaképződéstől, hanem azt csak szépítsük, rendezzük. Így p. az almafa koronája inkább gömb felé hajló, míg a körtefaé pyramis alakú: e két fűnem koronájának nyesésénél tehát jó megtartani az eredeti alakot s például a mütét által ne iparkodjunk az almafa koronáját pyramis a körtét gömbalakúvá változtatni, hanem megőrizvén a koronaképződés sajátos alapformáját, azt a metszés által kiképződni s a növekedésben támogatni iparkodjunk.

A fa koronája nyesésének első rendű célja, meggátolni, hogy az ágak a föld felé hajljanak. Törékycsünk oda irányuljon, hogy inkább felfelé növe ágakat nyerjünk, mert ellenkező esetben a talajt, melyben a fa áll, szegényítjük, a memyiben a lehajló ágak által vetett árnyék következtében apasztjuk a talaj tápező termelésének képességét s így megsoványítjuk azt. Oly helyeken pedig, hol a gyümölesfák közt veteményeket is művelünk, azokat a tenyészetben vissza tartóztatjuk, elvonván tőlük a napsugár éltető erejét.

A második, nem kevésbé fontos cél, melyet a korona nyesésénél szem előtt tartanunk kell, az, hogy beható dús koronát nyerjünk, s ne hözagosat, mi pedig különösen erőteljes fiatal fáknál, melyek sokszor méterhosszuságú ágakat is hajtának, gondozás nélkül könnyen előáll. Az ily hosszú hajtások azután a jövő tavasszal csak esüesükön hajtának ki, míg a többi részük esüasz marad, s innen van az, hogy a magukra hagyott, nem gondozott gyümölesfák ágainak legtöbb részén a törzstől 1—2 méternyire is csak pusztá, hajtás nélküli, tehát hasznot nem hajtó ágakat látunk.

Az ily eljárás, helyesebben el nem járás mellett a gazda térpazarlást követ saját anyagi kárára, mert a pusztán maradt helyeken gyümöleshozó ágaknak kellene lenni; a fák alakjai visszaszűkítők lesznek s végre pedig a ritka koronájú fák ez esetben külön álló termőágaik jobban ki vannak téve a viharoknak, esekélyebb ellentámasztási képességgel s a gyümöles is sokkal nagyobb mérvben üttek le fejlődése derekán a szelek által, mint ellenesetben, mikor a fa sűrű, mondhatnók egy egészet képező koronával bír. Azonban ezzel korántsem akarjuk azt mondani, hogy a korona belsőjéből ágakat eltávolítani nem szabad, mint ahogy tévesen néhány gyümölestermelő állítja, hanem igenis a hiánytalan, szép külső mellett a korona bírjon rendezett belsővel s ne legyen az ágak egész hálózatával kitöltve. És ép ezért, a nyesésnél első sorban a fa koronájának belseje rendezendő az által, hogy eltávolítjuk a befelé és egymást keresztezve növe ágakat, azonban úgy, hogy ezáltal tulságig meg ne ritkítsuk a fát.

Ha a belső rész rendeztetett, áttérünk a külső, vezérágak visszametszésére. Ez ágak az első évben, rendszer hosszúságukhoz mérten $\frac{1}{2}$ vagy $\frac{2}{3}$ -ad részben levágnak mindig egy kifelé, de soha egy befelé irányuló rügy felett. A metszés részletes s mindig egy irányítva legyen, hogy közvetlen a rügy felett, de azt soha meg nem sértve, végződjenek. Az ily visszametszésnél el kell kerülnünk azt, hogy a legesekélyebb rőjt is maradjon, s arra, ha csak lehet, a visszametszésnél ne alkalmazzuk az ollót hanem éles kést. Ha esetleg a korona egyoldalú növéssé lenne, azon egy segíthetünk, ha a metszést egy oldalt álló rügy fölött eszközöljük, hogy arra kihajtva, az üres tér betölthető legyen. Különbö a visszametszésnél mindenkor utmutató a rügy fekvése s az elérendő cél. A szemek vagy rügyek, valamint a levelek fekvése az egyes ágakon 1—5-ig változik, akként, hogy egész a 6-ig mindig más irány felé tart, de mindenkor az első és második levél vagy rügy egyenlő fekvéssel, iránynyal bír, míg a közöttük levők helyzete folyton változik s ép ebben rejlik az ágak visszametszési módozatának alapja.

A visszametszés által nemcsak erősödik az ág eszesen fejlődő hajtás, hanem a különben meddőnek maradt rügyek is feldúzzadnak, melyek azután a termő bimbókat szolgáltatják. Így tehát ép egy külső, mint belső része rendeztetvén, a fa nagyobb termelésre serkentetik, a vezérágak pedig erőteljesebbekké, izmosokká lesznek s le- helyett felfelé fognak irányulni.

Igaz ugyan, számosan nem helyeslik a korona nyeresését, de ez ellenvetések a gyakorlat által már rég meg cáfolttak. Bárki is meggyőződhetik róla, csak hagyjon egy fát gondozatlanul s egymásikat, hozzá közel, ugyanoly talajban állót s ugyanoly magasat az előbbenivel egyenlő fajut ápolja, visszametszvé a korona ágait, s látni fogja a különbséget, mely persze a visszametszett koronájú gyümölcsfa mellett fog szólni.

Igen, káros a visszametszés, ha az nem helyesen végeztetik, de ha az első évben az ágak $\frac{1}{2}$ -ét vagy kétharmadát, s a következő 1 évben az új hajtásukból következetesen mindig kevesebbet metszünk be, úgy, hogy az 5—6-ik évben gyümölcsfánk már teljesen helyes koronával bír: nem ártottunk, sőt nagyon is sokat használtunk ez által mind a fának, mind pedig mi magunknak.

A díó fák nem lesznek vissza metszve: legfőleg csak azon ágak, melyek zavarólag hatnak, távolítottak el. S ezt csak akkor tesszük, midőn már lombdus a korona. Hasonlólag a visszametszést nem alkalmazzuk az édes eseresznyefák koronájánál sem, azért, mert e gyümölcsnem koronája már magától is szép alkatot nyer, s a koronaképződés elősegítése, rendezése csak ritka esetekben szükségeltetik.

A szilva, barack és meggy fák azonban az előbbenivel ellentétben, szükségessé visszametszeni: éspedig az ültetés után egy-két évre valamivel megkurtítjuk a vezérágakat, mely művelet után hosszasan golyódad koronát nyerünk s a termőképességet is jóval előmozdítjuk. De óvakodnunk kell attól, hogy nagyon rövidre mérjük vissza az ágakat, mert a bekövetkező, kiváló sűrű hajtás miatt a vezérágakat tönkre tesszük.

Az ágak visszametszését tavasszal, mielőtt a rügyek dagadni, kövéredni kezdenek, kell végrehajtani, mert ha később alkalmazzuk a visszametszést, t. i. akkor,

midőn már nagyon kövérek, a fát nagyban károsítják s a koronaképződés elősegítése helyett ezek annál silányabbá tételére működnek közre.

A metszési felületeket azonnal a megvágás után folyós faviaszszal (melynek előállítását már közöltük) kell bevonni, hogy meggátoljuk a táplálkozáshoz szükséges nedv elfolyását, s mert ha nem teszszük a fenn mondottakat, a metszetalaphoz legközelebb eső rügye a vezérágnak nedvben szükségét szenvedve, nem hajtana ki.

Téves eljárás az, midőn az öregebb fák átültetésével a korona rendezése alkalmával, a középen felfelé törekvő főágot elvágják s így üsterszerű alakot akarnak a fa koronájának adni, mi káros különösen a magas törzsű fáknál, mert idővel a törzsön levő ágak a szelek által sokkal könnyebben letöretnek. A középag szükségképpen, mint a fa törzsének folytatása, kell, hogy egész a korona csuesáig érjen, hogy ez által a főágot képviselje, mely mellett, vagy melyből a többi ágak indulnak ki, s támpont gyanánt szolgáljon az utóbbiaknak.

2) Újnan ültetett s ki nem hajtó fa kezeléséről.

Bármely faem ültetésénél igen haszontóltag hat a gazdára, ha látja, hogy az ültetett fácskák közt van itt-ott egy, mely nem akar kibajtani, sőt még kétségessé teszi a reményt is, melyet kihajtását illetőleg táplál. Igaz ugyan, hogy az ilyen kivészőfélben levő fácskára fordított fáradság és költség haszontalannak látszik, de azért mégis van még mód azt visszaadni az életnek, feltéve, hogy az ép és egészségesen került a talajba, s nem rejtett már benne a halált hozó esira, mielőtt beültettük volna a csemetét. A beteg fát ugyanis ki kell venni a fenn jelzett esetben s a gyökereket visszametszeni, addig, míg a metszési lap egész fehérnek nem mutatkozik s ezután kevés friss földdel újra beültetni előbbeni helyére s jól beiszapolni kell. A beiszapolás helyett a beültetés előtt a gyökérzetet jó marhatrágya és agyagos földből álló keverékbe márhatjuk, s az eredmény hasonló lesz. Ha már a koronaágak is fonyadni, összezsugorodni kezdenek, ugy ezeket is vissza kell vágni pár ép rüggyig. Az ily fákat azonban tartós szárazság esetében jó bőven kell öntözni, valamint a törzset nedves mohával jól be kell kötözni, vagy bekenni a törzset egész a koronaig favakolat-tal (agyag, számaentes marhatrágya és mészből készítendő keverék). Ha a fennebbi eljárást május, június, vagy július hónapokban alkalmazzuk, a kellő eredmény aligha el marad s nem egy fát mentünk meg ezáltal maga-magának s a saját részünkre is. Növésében azért a fa vissza nem marad.

M. — K.

VEGYESEK.

A király 400 frtot adott Mátyás király születésházában — Kolozsvártt — elhelyezendő emlék-tábla betételére.

Dr. Meszlényi Gyula, esztergomi apát-kanonok és papnöveldei kormányzó, a szatmári püspökségre ki van jelölve. Nagy elődnek méltó utódja.

Az országgyűlést t. év szept. 29-én Ő Felsége a király nyitotta meg ünnepélyesen. Gyűlés előtt Dr. Simor, bibornok herczeg, ünnepélyes „Veni Sancte“-t mondott.

Nm. Lönhart Ferencz, erdélyi püspök ur ö Exeja az 188⁶/₇. iskolai tanév alatt iskolai czélokra saját pénztárából 8143 frt 60 krt, — szegény tanulóknak pedig 2547 frtot adományozott.

Egy állami tanító műveltsége. A rozsnyói egyházmegyei r. k. tantestület (talán tévedésből) meghívót küldött Somosujfalura is az állami tanítónak. Ezen meghívásra ily durva válasz küldetett: „A somosujfavi iskola községi, — felekezeti nélküli lévén, mint ilyen, a nógrádmegyei tantestülethez küldi megbizottját. Azért tudatom, hogy iskolánra címzett bármely megkeresései felbontatlan tagnak retouroztnai. — Koltay, közs. vezértanító.“ — Ilyen eset igen fontos bizonyíték arra, hogy az 1868. 38. t. cz. a kath. és közös iskolák tanítói közt nagy kasztot alkotó válaszfalat húzott. Elég szomorú dolog!

Uj találmány nők részére. A tü-varrás és himzéshez való nyomjelzésnek (vordruck) egy újabb módzatát találta ki Fintha Dénes, pécsi rajztanár. Az új találmány igen előnyös és olcsó: egy minta, mely eddig 15 forint volt, most 3 kr. Nevezett tanár urnál Pécsen bővebb fölvilágosítás szereshető.

Női tanképesítési jog. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium ezutánra betiltotta, hogy férfi tanképezdéknél nők is nyerhessenek képesítő okmányt.

Az osztrák tanítóknak az odavaló miniszterium elrendelte, hogy az iskolán kívül is ügyeljenek az ifjuság viselete fölött. Helyes dolog ez. minálunk sem ártana!

Lavigerie, Karthagoi (Afrika) bíboros érsek. XIII. Leo pápának jubileuma emlékére értékes ajándékot adott: egy drága szekrényt, telve első századbéli káthágói keresztény mű-emlékekkel.

Equador, amerikai köztársaság. törvényt hozott, hogy XIII. Leo pápát jubileuma alkalmából hivatalosan üdvözljék s azon ohajnak ad kifejezést, miszerint a pápai állam mielőbb helyre álljon! — Vajjon nálunk: Mária országában, van-e erre valami törekvés?

Deák Ferencz szobrát szept. 29-én leplezték a király és sok fő-ur jelenlétében — Budapesten.

Mocskos ficzkók. Franciaországban a szabad kőművesek társulatai borzasztó határozatot hoztak. A határozat az, hogy mindenkép akadályoztassék meg a haldokló társulati tagnak az utolsó szentségek felvétele: hogy a határozat érvényben maradjon, a tag köteles vagyónát a klubra íratni. — hogy így, ha visszatérne Istenhez halálakor, — azt a mocskos lelkű ficzkók elrabolhassák. Ime, az egyenlőség, szabadság és testvériség borzasztó elterdítései.

Párisban a fiatal gonosztevők száma folyton szaporodik, két év óta öt száznál 20 ezerre ment. Ezt a vallástanításnak az iskolából való eltiltása okozta. —

Igy járunk mi is, ha a vallástanításra kevés súlyt fektetünk közép és felső iskoláinkban, hol — tisztelet a kivételeknek — már is a veszedelmes jelek mutatkoznak.

— **Ö Felsege** a király a bécsi éhező gyermekek javára 10,000 frtot adományozott. Ha jól szemügyre vesszük — nálunk is sok éhező tanuló van, kik méltók volnának nagyobb figyelemre a hatóságok részéről.

A vallást irtó szabad kőműves társulatok száma párizs szerint 2339, — tagjainak száma 159,720 Európában. Ime, hány esküdt ellensége van Jézusnak és a vallásnak! ezek ellen küzdeni kell: a küzdelemben a papok és tanítónak vezérszerepet kell vinniök.

A francia katolikusok Némethon módjára centrum-pártot alkotnak, mely az egyházigazságát védje. Magyarhon katolikusai mikor fognak ébredni egyszer Szt István vallása jogainak erőyesebb megvédésére? Vajjon itt nem lehetne centrum-pártot alakítani? Nem kell nagy fejtörés a feleletre.

Az erdelyi egyházmegyei státusgyűlés október 10-én Gyula Fehérvárt megtartatott Nm. Lönhárt Ferencz püspök ur elnöklete alatt.

† **Id. Puskás Lajos** ur, földbirtokos, egyházi főgondnok és Ditró-Szárhegy községek közös képviselő testületének elnöke október 15-én reggel $\frac{3}{4}$ -ed 6 órakor az urban elhalt Ditróban. A nemes és ritka derék térfü 64 éves volt — megtörte őt Lajos fiának korai halála, kiről lapunk júniusi számában megemlékeztünk. Temetése nagy részvéttel ment végbe; a remek gyászszónoklatot a ditrói templomban ft. Both Ferencz Szárhegy plébánusa tartotta, mint az elhunytak barátja. — R. i. p! Elhagyott árváit pedig vigasztalja meg a föltámadás boldog viszontlátásának szt. hite és a mi igazi részvétünk.

— **Skutariban** a török pásztorok a mezőn sétáló P. Luhnini Lajos jezsuita atyát vallási boszúból agyonlőtték. A magyar-osztrák konzul, T a h i r főkormányzó pasánál a legerélyesebb lépéseket megtette a gaz tettesek megbüntetéséért.

— **Rettentő hálátlanság.** Ober-Lagiewnikben (Szilézia) egy 80 éves özvegnő inségtől kényszerítve, vízbeugrott s meghalt. Az öngyilkos nőnek 104 u n o k á j a v a n s a hálátlanak egyike sem segíté öreg dédanyjukat.

— **Losonczen** Dr. Valihora János buzgó plébánus ur iskolaszövetkezetet alapított, melynek sok pártolója lett. A szövethozat célja segíteni a szegény kath. tanulókat. Valóban nem csak díszretet, hanem követést is érdemel a jó példa!

— **Ritkaság.** A gy. békási g. kath. papnénak három leánykája született egyszerre. Mind a három azonban pár napra meghalt.

